

אברהם ב. יהושע : הסיום

אמר להם ר' עקיבא: כשאתם מגיעין אצל אבני שיש טהור אל תאמרו
מיס! מיס!

(חגיגה יד, ב)

א. ניירות

בטירוף נפלא נכתבו המשפטים האחרונים. מכונת־הכתיבה רעדה מעוצם ידי. כצפרים קטנות התעופפו האותיות על הנייר. שורות קלחו בזו אחר זו על הגליון האחרון, ומתוך מנענעי המכונה עלתה מנגינה חדשה. אצבעותי הפורטות נמלאו מתיקות. הכל עלה וצף על פני מים רבים, ואני סגרתי בביטחה ובשקט את המעגל. סוף.

הטלתי את גופי לאחור ועצמתי את עיני שעה ארוכה, משפקחתי — עייפות ומטושטשות — ראיתי שנימנמתי מעט, ובינתיים הניחה האשה־המשרתת, המהלכת חרש, כוס קפה שחור על השולחן. לגמתי לגימות ארוכות ללחלח את היובש שבפי, ואחר ניגשתי להעתיק את רשימת הספרים. מבעד לחרכי התריס המוגף זהררצהלו נטפי־אור. תיקתתי בקפידה, בדקדקנות את שמות החוקרים על ספריהם הרבים; עד בתי־ההוצאה הרחוקים הגעתי, וחיוך של לעג שמוט על שפתי. שלושה עמודים נגדשו אותיות צפופות. אולם, כאשר הגעתי אל שמו של החוקר האחרון, מר ברין, רעדו לפתע ידי. לכתוב או לא לכתוב?

שוב חטפתי את ספרו העבה של מורי, הפרופיסור ראופנציר, ופתחתי בעמוד בו מוזכרת הערתו הקטנה והחשובה לאין־שיעור של מר ברין הלא־ידוע. אבל גם הפעם, כבפעמים קודמות, לא יכולתי להציל מלשונו של הפרופיסור דבר על אודות מר ברין.

„זה חוקר עתיק“, חזרתי ודיברתי אל עצמי כמנהגי בבדידותי, „ולא נזכר אלא פעם אחת“.

שברירי האור ריצדו מול עיני. פשטתי יד לתפוס בהם.

„לא דוקטור ולא פרופיסור...“, מילמלתי, והאימה חזרת אלי. „ודאי מזמן הוא במתים. מדוע לא אכתוב את שמו?“

ביקשתי לכתוב את שמו אבל אצבעותי לא נשמעו לי וברפיון החליקו על המנענעים. — מה יעשה לי אדם נידח זה? במהירות תיקתתי את שמו.

קמתי ממקומי, מחליק באצבעות רכות את שתי ההעתקות שהיו מונחות זו ליד זו. ליקטתי את כל ניירות־הטיוטה המלוכלכים, כבשתי אותם לכדור של נייר, והצתי אותו. מדורה קטנה בערה על הרצפה, והלהבות לוחכות בצמאן את הניירות.

תמכתי ראשי בכפותי והתבוננתי באש השחורה. הקיטון נמלא עד־מהרה עשן סמיך, וראשי נסתחרר. פתחתי את תריס החלון, ששכבות של אבק נצטברו עליו. תכלת השמיים נצצה כפלדה חלקה, ורוח לוחטת עברה על פני. מבין סדקי עיני לימודות־האפילה ראיתי בחטף את הגבעה שליך ביתי — צחיחה ולבנה. כדור הנייר הפך אָפֵר.

באתי בחדווה אל השולחן, גילגלתי שני עמודים בתוך מכונת־הכתיבה, היריהרתי רגע, והטלתי את שם העבודה:

„מסה על הסגפנות ועל דרכי העינויים של הכוהנים הראשונים במלכות המאטארונית“.

ריוחתי מעט, והוספתי:

„מוגש לפרופיסור ראופנציר“.

שוב ריוחתי מעט וכתבתי באטיות את שמי. עיני מלאו דמעות־תודה, לעצמי. הנחתי העתקה אחת על שולחני, ואת השניה לקחתי עמדי. כיביתי את המנורה שדלקה יומם וליל, ובאפילה שנשתררה פתאום גיששתי דרכי אל הדלת. מצעי מיטתי הפרועה הבהיקו כנגדי. יצאתי אל המסדרון הקטן והאפלולי וחרש, אחוז התרגשות, פתחתי את הדלת.

ב. הדוקטור

פסעתי בלאט, מאזין לרחש רגלי. גלגל־החמה, אדום ולוהט, ליהו אותי מחלון אל חלון, ובמשקפי נשברו רסיסי הקרניים המפוזות. אור רב לופף אותי, כמו בימים הראשונים לאחר המלחמה. מה נשתנה פה הכל! אפילו את הדלת איני מוצא. שמא האור מכהה את עיני. והחדר הזה מהו? כיצד נוצר חדר ענקי כזה, ספק משרד ספק חדר־משכב, שבמרכזו שולחן־כתיבה ומפות תלויות על קירותיו. ומי האיש הזה, שפרצופו מבהיק ביקוד החמה, המצחצח בשקידה ובהנאה ארוך־תיקים לבן, כעשוי שיש טהור?

ביקשתי ליסוג ולהתחמק. אני את הדלת מבקש, ללכת אל מורי הפרופיסור ראופנציר. צר לי על כל עיכוב. אבל האיש הרגיש בי, ותמהון אין־קץ עלה בפניו, כמו ראה רוח־רפאים משוטט.

„אתה?...“ רחשו שפתותיו בשמחה מבהלת.

נעצרתי. הסרתי את משקפי המעלות אָד ומבטי הנבהל תעה כנגדו. עיני האיש נצטמצמו בערמומיות דקה, משהו זידוני וליצני היבהב בהן. מיד קפץ־חמק כשועל זריז, כבר ניצב לידי, הושיט את ידו אלי וקרא בשמי. הושטתי לו את אצבעותי הרפות, המוכתמות בדיו. הוא נתלה בידי, והחל לכרכר:

„אינך מכיר אותי, מה?“

התבוננתי היטב בפנים שנכחי, בשערות המסורקות בקפידה לאחור. אבל הוא לא סמך על זכרוני, ולפיכך הסמיך עצמו אלי והגיד את שמו: „ד״ר סירותה... ד״ר“

סירותה". את המטלית שבידו הניף כנגדי וחזר ולחש את שמו, כאילו סוד יש בו.
 "זה אני... גדעון סירותה... סי.רו.תה".

לתדהמתי גיליתי שאין זה אלא הספרן הקטן, שהיה סוהב ספרים במרתפים האפלים של הספרייה. בימי המצור והמלחמה, שעה שהייתי מוביל שיירות של אנשי-מדע מבוהלים, מן ההר הנצור אל העיר הנצורה, נלווה פעם אף הוא אלי, יחד עם ארגזי ספרים שהיה מופקד עליהם. בדרך ירו על המשוריין שלנו, ומשבאנו לעיר הכרזו לפני כולם שהצלתי את חייו, אף כי לא עשיתי למענו יותר משעשיתי למעני. מאז, כל ימי המלחמה, בכל אשר התגלגלתי, היה זה כרוך בעקבי, ובכל מקום היה שב ומכרזו בהנאה, דמעות בעיניו, שאני הצלתי את חייו. מבקש הייתי שימות, אבל כולם נהרגו ורק זה נשאר בחיים, שלם ובריא. קטן וצנום הוא ולא מצאו אותו הכדורים.

רכנתי עליו משתאה, בודק אותו בעיני. הוא עבה, העלה בשר, אפילו שערות-שיבה אחדות זרקו בשערו.

"ממתי אתה דוקטור?...? תמהתי.

"מומן הבצורת", חפז ואמר והחל לשובב בחדר בפסיעותיו הקטנות והעליוות. ניענעתי בראשי, פזור-רוח, וצנחתי על הכסא. קינחתי את משקפי באפודתי הבלה. רקיע כחול נשקף בעד החלון.

"בצורת?...? זכרתי לפתע.

"בצורת", חזר אחרי במין שמחה, מגלגל את המלה בלשונו.

"לא ידעתי שיש בצורת..."

הוא הביט בי וחייך. אחר הטעים לאטו, בתוכחה שהיה בה קורטוב של חיבה:

"וכי איך יכולת לדעת?"

ושתק.

אדם חביב, חשבתי. למה-זה רציתי שימות במלחמה? הרכנתי את גווי אליו, ופיטפפתי בקול רך לפייסו.

"שוב בצורת... ארץ אומללה... כאשר התחלתי לכתוב את עבודתי, גם אז היתה בצורת..."

הוא התבונן בי ברחמים.

"מאז לא פסקה..."

רכן על פני, והטיח:

"שבע שנים שאין מטר על האדמה".

"שבע שנים..." חזרתי אחריו, משפיל עיני אל הניירות הסדורים בידי. לפתע פילחני אור. נשאתי ראשי אליו. הוא לא גרע עינו ממני.

"שבע שנים", לחשתי באימה.

"שבע שנים", ענו עיניו.

הלך ופסע בחדר בהילוך מתערסל, דרך חשיבות.

"המעיינות חרבו כולם... בורות המים נתרוקנו... שדות הפכו שממה..."

ובזריזות קפץ אל אחת המפות התלויות על הקיר והורה לי קו קטן של תכלת.
 „לא נותר אלא נהר אחד שלוקחים את שארית מימיו...”
 נשתררה דממה. לא נשמע אלא קול צעדיו הרכים של הדוקטור. פתאום נעמד,
 הרים ידו אל עבר השמיים הבהירים. עיניו נצצו בהתלהבות.
 „מה אתה רואה? שמיים כחולים... שמי־קיץ. והרי חורף עכשיו...”
 והחליק על כרסו הקטנה, ולחש:
 „שמי־קללה”.

והלך בצעדי־און מקפצים לצחצח את ארון־התיקים.
 האוויר היה צלול ומלוהט, בלא רפות, בלא חמלה. עתה ראיתי שהרקיע הצהיב
 מעט, כמו נכמש אף הוא בשמש המטורפת ביקידתה. זכרתי את מלכות המדבר
 המאטאורנית שגשמים לא היו יורדים בה, ואם נמצאו מים בבור בגומה או בחריץ
 לקחו אותם הכוהנים לנסוך על רגלי פסליהם, לרחוץ את העץ היבש והמאובק.
 „מה אתה עושה פה?” לחשתי לבסוף.
 „פה אני עובד. פה אני גר.”
 „והרי זה ביתי?”

„גם ביתי. מיום שנעשיתי מומחה לענייני הבצורת, ולקחתי את אשתך לעבוד
 אצלי. הרסנו את הקירות ועשינו משרד גדול. אבל בלילות אני לן פה. לא אוכל
 לעזוב את המפות.”
 הוא קרב אלי בלא־קול, מחייך באהדה. הרכין ראשו כנגד הניירות שבידי, שולח
 אליהם את קצות אצבעותיו המפוזות. „סיימת?” אמר בהתרגשות, כמו מצפה היה
 לשעה זו.
 „אשתי פה?”
 מיד אסף ידיו.

„להיכן ביקשת שתלך?” ענה, שוקט ותמה. „שבע שנים נסגרת בקיטון, ולא רצית
 לראות אדם... להיכן היתה הולכת עם בנך הצולע?...”
 „הצולע?”
 סירותה הניד ראשו.

„לפני ארבע שנים... כאשר חצה את הכביש...”
 הוא הלך בחדר כחוצה את הכביש, כמו מעד ונפל, ואחר החל לצלוע מעט, ספק
 ברישעות ספק ברחמים.
 „מן־הסתם כותב היית אז את הפרק הששי או השביעי?” צייץ, כשהוא מיסיר אלי
 את עיניו הלחות. הרתעתי על כסאי מפניו.
 דממה. השמיים נתפקו מעט כברזל מלובן. עיר לבנה ומאובקת נגלתה עתה לעיני.
 גדעון סירותה שוב פסע חרש־חרש אלי, הושיט אצבעותיו אל עבודתי, לחטפה.
 „סיימת?” שב ושאל, וההתרגשות חונקת את גרונו.
 גיעעעתי הן בראשי. הוא חייך מאושר.

„כל אנשיהמדע עזבו את מלאכתם והלכו לעסוק בענייני הבצורת. רק אתה נותרת יחידי לעסוק במלכות המאטארונית הקדומה“.

שף ידיו זו בזו וגחן אלי כמספר סוד.

„אבל אולי אין עמלך לשווא. מלכות יבשה היתה זו? לא כן? במדבר שכנה? לא כן? בצימצום מופלג של מים... אולי נוכל ללמוד משהו...“

הוא פרש ידיו לתפוס בניירות.

המיתגיל הציפה אותי. כבר נתפרסם שאני עוסק בכוהניה הראשונים של המלכות הזאת.

„עבדתי הרבה כל־כך“, מילמלתי מבולבל ומאושר. „קראתי... למדתי... האם ראית את רשימת הספרים... אתה, שעסקת בספרים...“

הוא קד קידת־תודה קלה, שחצנית.

„זה היה מזמן“, אמר, ובשתי ידיים לוחטות קלט את הניירות שהגשתי לו. עילעל באצבעות מהירות ברשימת הספרים, וקרא: „הרבה אנשים חשובים. הרבה ספרים עבים“. הרים את הניירות למול השמש, כמתקשה לקרוא. „אפילו ברין העתיק נמצא פה“.

„מר ברין...“ נדהמתי, בראותי שהוא מפירו.

„ברין המסכן“, הטעים כנגדי.

„כבר מת“, לחשתי בתקוה.

„אין לדעת. אין לדעת. עוד לפני זמן לא רב היה מהלך בין החיים כמו אגדה. רק מיום שמתה אשתו חרב עליו העולם...“

וקרץ לעצמו, ונתגבן כולו, וחיוך מאוס עלה בשפתותיו.

„אשה שהיתה כרוכה אחר תלמידו, הפרופיסור ראופנציר...“

אני שומע את שמו של ראופנציר וקומתי שחה. שבע שנים אני מתגעגע להניח לפניו את עבודתי, בשביל שיאיר לי פניו. למה אני משתהה עם גדעון סירותה שיצא מן המרתפים האפלים. אינני מבקש אלא את הדלת המובילה החוצה, אבל רגלי מאובנות תחתיהן, ידי קודחות. צחוק אשה אני שומע מן המדרגות. פניו של סירותה קשובים כנגדי.

אמרתי לו: „מי זאת?“

„אשתך“.

אמרתי: „צחוק צעיר כל־כך. שבע השנים לא עשו לה כלום?“

חייד:

„עוד יפתה“.

לקחתי את הניירות מידי.

היא עמדה שעונה על המעקה, ופניה לא נראו לי. שאלתי את גבה. ביתו של ראופנציר היכן הוא? אבל לא ביקשתי תשובה. הרי ידעתי היכן ביתו. מעולם לא נשתכח ממני. נמלטתי אל הרחוב המאובק, שבער באור השקיעה.

ג. הפרופיסור

ביתו של מורי עומד בסוף שדרת־עצים שהבצורת הפכה אותם לבנים כמו מאובני־ים גדולים. לא עברה שעה קלה וכבר ראיתי את שמו חקוק במבוא הבית. עליתי במעלות הלוהטות באור־הדימומים, עד שבאתי אל דלתו. פשטתי יד והכיתי במצילה. קולה הידהד בחדרים הרבים של הפרופיסור הגאון.

לאחר שעה קלה נפתחה הדלת אט, כמו מעצמה, ומאחריה נגלתה אשתו הצמוקה והמכוערת, עומדת כפופה ודרוכה. שבע השנים שלא ראיתיה עשו בה שמות. עיניה נצטלבו בעיני כמהופנטות.

„באתי אל הפרופיסור...”

„קבע לך פגישה היום?”

„לא... לא בדיוק.”

חיוך קל עבר בשפתותיה הדקות, כמו נתתי בידיה מראש את הנצחון. עמדתי לפניה שותק.

„ובכן?” שאלה ברוך.

„הוא ישמח לראות אותי”, גימגמתי במבוכה. „אני תלמיד ותיק שלך.”

„הפרופיסור אינו שמח כשמבקרים אותו”, לחשה בארס ועיניה העכבריות מצטמצמו. מות. „אם תלמיד ותיק אתה, עליך לדעת זאת.”

מוללתי באצבעותי את שולי העבודה הצחורה.

„אני מבקש לראותך”, אמרתי שקט ועקשני כנגד הפנים המכוערים שלמולי.

החזיקה בדלת לחסום את דרכי ופניה הזעירים אפלוליים. ילדים לא נולדו להם ולפיכך טרחה כל ימיה לגדל ולטפח את שאיפותיו הנמרצות של בעלה, לשמור עליו מפני הטרחנים. דוממים עמדנו זה מול זה, עד שהחלה לשמוט ערמומית את הדלת בפני. אך אני תפסתי באצבעותי.

„שבע שנים לא ראיתי אותך.”

היא חייכה בעצב, מתוך עקשנות למודה.

„ודוקה היום?”

ביקשתי להתמוטט על האשה הקטנה והעקשנית הזו. העברתי את לשוני על שפתותי היבשות, לכדתי בכפי את זקני שגידלתיו פרע משך שבע השנים, פסעתי בכבדות ועמדתי עליה. ידה הקטנה מישמשה בבהלה בכף־המנעול, אך, איתנה ואמיצה, לא עזבה את מקומה.

„שבע שנים ישבתי בקיטון אפל וכתבתי עבודה בשבילו...” חזרתי ולחשתי כנגד פניה הפחודים.

„הערב מחלקים תעודות...” גימגמה והשפילה ראשה. „הוא רוחץ את גופו... אדוני יודע מה־יקרים המים... אדוני...”

היא החלה לדבר עמי בלשו־נסתר משום שחשבה אותי למשוגע. אז גחנתי אליה ונישקתי את ידה היבשה והמיובלת. קולי נשבר בי: „אף אני מבקש תעודה... אנא הגברת ראופנציר.”

שמטה את ידה מכף־המנעול, נרעשת ומופתעת. לא רבים האנשים בעולם שקוראים אותה בשם בעלה הגאון. בלאט שלחה את אצבעותיה וריפרפה בפליאה על קצות זקני.

„רק שעה קלה... אדון...“

פסעתי בעקבותיה אל חדר־עבודתו של הפרופיסור. שם נותרתי לכדי בין ארבעת הארונות הגדולים של ספרי ראופנציר.

הדימדומים זחלו בין שורות הספרים הרבים. עד לתקרה נתגבבו אצטבות עמוסות ספרים, כאילו עשוי החדר ספרים ולא קירות. בכל אצטבה עומדות שלוש־ארבע שורות של ספרים. בכל שנה מוסיף הפרופיסור שורות חדשות, וכך הוא סוגר והולך את חללו של החדר בספרים, שפן אינו יכול לשבת על מלאכתו בלא שירגיש בכל הספרים סביבו.

בחלון הסגור טיפס הלילה בכתמים אפורים, וצללי עלים גדולים נפרשו בחדר. סובבתי מארון לארון, ועיני מרפרפות על גבי הכריכות. עד־מהרה יגעתי, ומשראיתי כי בושש הפרופיסור לבוא, הלכתי ושקעתי בכורסת־העור שלו. בזהירות הנחתי על שולחנו את ניירותי הרבים וסידרתים לפני. באהבה נחו עיני על הפותרת. השפלתין מעט והתבוננתי בשמי הכתוב באותיות קטנות. אות אחת נראתה לי לפתע רפה, ומיד הזדרזתי, נטלתי את עפרונו של מורי וחיוקתיה בשקידה. אחר פשטתי רגלי בהרחבה, מעשה־אדנות, ונעצתי מבט קופא בחלל החדר המחשיך. כל ספריו של ראופנציר הפכו בעיני כתם מטושטש אחד. קול רחש שמעתי פתאום. קפצתי ממקומי בבהלה, אך הבית היה דומם. רק ממרחק נשמע קול שיקשוק המים, שהגברת ראופנציר שופכת על גופו של בעלה.

מחשבה עלתה על לבי.

התחלתי ליסוב ולחפש בין אצטבות הספרים, עד שמצאתי את האצטבה המוקדשת למלכות המאטארונית. ספריו המופרים של הפרופיסור עמדו בחשיבות זה ליד זה, ובצדם ספרים של אחרים, שקניתי לי בהם בקיאות שלמה. הטיתי אזני לשמוע את צעדיו של הפרופיסור, אבל לא היתה אלא דממה. שלחתי יד קלה והפלתי את ספריו. השורה השניה נגלתה לפני. הסבתי ראשי חרש לאחור. מן החלון, בעד עלי העץ הצהוב, ראיתי את השמיים. באופק עוד נותר חוט של דם. האור נמוג והלך במהירות, ביקשתי להעלות אור בחדר, אך מפל עבר חסמו הספרים הצפופים והשחורים. שירכבתי ראשי כנגד השורה השניה, וקראתי בשארית האור הרפה. גם בשורה זו נמצאו ספרים רבים שנתגלגלו בקיטוני. שוב דממתי, לארוב לרחש קל. אחר הפלתי אף את השורה השניה. עתה חתרתי בשורה השלישית. שם היו מונחים ספרים דקים, קונטרסים ועתונים בלים ועתיקים. פישפשתי בהם בלהט, קורא את כותרותיהם המחוקות. עננים קטנים של אבק עבש פרצו מול פני. הכל נתפורר באצבעותי. עקרתי את הספרים שכתב הפרופיסור, את הקונטרסים העתונים, וערמתי הכל על האצטבה שמעל לראשי. לאחר שרוקנתי בשקידה את כל המדור המוקדש למלכות־המדבר היבשה, נגלה לפני רק הקיר הערום

והמקולף, וקונטרס בודד אחד נשען עליו. התרגשות אחזה בי. שלחתי את ידי אליו, אך היא קצרה מהגיע. שירבבתי ראשי ובעיניים כואבות, בלא־אור, גיששתי אחר האותיות. „ברין“ קראתי את שם המחבר, ונשימתי נעצרה. „על הסגפנות ועל דרכי העינויים של הכהנים האכזרים המאטארוניים“. כפפתי את גופי, וכשאני נבלע בתוך האצטבה חתרתי בכל כוחי להגיע אל הספר הקטן ולחטפו, אך לפתע נתמוטטה הערימה שערמתי מעל ראשי וספריו העבים של ראונפציר החלו להיזרק, כמו ביד נעלמה, בזה אחר זה, כבדים וכואבים, על גבי הרכון. אור חזק נדלק בחדר. נרתעתי וידי ריקות. בפתח עמדה דמותו הנמרצת של מורי, שלא זוהי מלפני כל אותן שנים רבות שפלאתי עצמי בקיטון צר.

כל־אימת שאני רואה אותו, חרדה וששון יורדים עלי. ובראותי עתה את ידיו השמנות, את גוו הזקוף־הדרוך, את עיניו החמורות במשקפיו שחורות־המסגרת, הכרתי לדעת כי מאום לא נשתנה במשך שבע השנים שלא ראיתיו. הוא הסתכל דומם איך אני מחלף את רגלי מגל ספריו, איך אני ניגש אליו, כפוף ונכלם, להושיט לו ידי לשלום. ברפיון נתן לי את כפו. האמנם לא הכירני?

„הפרופיסור אינו זוכר אותי...“

הוא הציץ בי בכובד־ראש, כדרכו:

„לא“.

נסמכתי אליו חרש. כמבקש חום של ידידות.

„כיצד?...“ העליתי תמיהה, כובש את התרגשותי, „והרי אני מתלמידיו הנאמנים!“
לא ענה.

„רק לפני שבע שנים נתן לי את נושא העבודה. בחדר זה ישבתי לפניו. לפני שבע שנים... ומאז אני עובד בשקידה... בכוח ההוראות שנתן לי. בולש ומדקדק... חריף וזהיר... כמו שלמדתי אצל אדוני... אדוני...“

„ובכן!“ הפסיקני בנהמה חסרת־סבלנות. גס־רוח כדרכו.

„ובכן, סיימתי!“ קראתי בצהלת־יאוש למראה פניו החמורים.

הוא הטה עצמו אלי, תפס בבגדי ומשכני אליו, זועף וערמומי.

„כיצד סיימת? שמא החסרת דבר?“

„לא... לא...“

„התעדות, הפנקסים, החרסים, העצמות היבשות? הכל בדקת?“

„כן, אדוני“.

הוא שמט ידו ממני, הלך אל שולחנו ונתישב בכורסתו.

„שמך, אדוני?“

אמרתי לו את שמי, אך לא זכר. חזרתי ואמרתי את שמי, הוא לא זכר. הטעמתי את האותיות, ולא זכר. כל מה שאינו חשוב לו הוא שוכח מיד. נשענתי דומם על ארון־הספרים. נתן בי את עיניו הקשות, שנצצו מבעד לזוגיות משקפיו, ורמו לי שהוא רוצה לראות את העבודה. הוריתי על הניירות שלפניו. חטפם, קרא את

הכותרת והפך בהם בתנועות מוזרות. עד שמצא את רשימת הספרים. כיון שראה את שמו ושמות ספריו הרבים, נחה עליו דעתו.
 „על העינויים... על הסגפנות...“ היה ממצמץ בשפתיו. „אמרת שתלמיד ותיק אתה לי?“

ניענעתי בראשי.

„וזאת עבודת-הסיום שלך?“

ניענעתי בראשי.

„שבע שנים שקדת עליה?“

השפלתי ראשי.

„מדוע אינו יושב?“

נטלתי כיסא וישבתי לפניו.

אשתו נכנסה אל החדר חרישית ובידה מסרק. כשעברה לידי, סיננה: „רק לשעה קלה...“ תקעה את המסרק ברעמתו הרטובה של בעלה והחלה לסרקו. המלומד קרא בינתיים במהירות את עבודתי, נושם נשימות כבדות. אדם עסוק הוא ואינו מאבד רגע לריק. שתיקה ירדה עלינו. לא נשמע אלא קול המסרק העובר בשערותיו. ישבתי כפוף במקומי, משחק דומם באצבעותי. לבי היה ריק. עיני הלכו אל האצטבה הריקה. מקום שקונטרסו של ברין תקוע שם. רעדה עלתה בי. שפתי, כלוחשות אסון, הפרו את הקריאה המהירה והדמומה שלפני. קולי רפה ורך: „היכן הוא מר ברין?“

ידיה של הגברת ראופנציר קפאו. הפרופיסור נחרד לאחור, זקף עיניים פעורות.

„מי?“

„מר ברין“, חזרתי ואמרתי, נפחד מדברי.

הוא דחה את הניירות מלפניו ושאל בקול קשה:

„היכן שמעת על ברין?“

ביקשתי להעלות חיוך על שפתותי, ולא עלה בידי:

„הרי זה בעל ההערה הקטנה... בספרו של אדוני...“

הוא שתק כנדהם. אז קמתי ממקומי ופסעתי רפות אל האצטבה הריקה. ובעמדי שם לחשתי ערמומית לשנים המתבוננים: „לפרופיסור יש גם קונטרס קטן של מר ברין...“

ופניתי אל עבר האצטבה למשות מתוכה כבדרך-אגב את הקונטרס הקטן.

„יניח, במחילה מפחדו, את הספרים“, מילמל ראופנציר בריתחת-לב. אך אני כבר לא שעיתי אליו, ותקוף-קדחת גחנתי כלפי האצטבה. ספרים כבדים וזרים שנשרו מן המדף העליון חסמו את הדרך בפני. התחלתי לחתור ולעקור שורות נוספות של ספרים, לערם ערימות. אשתו של ראופנציר התבוננה בי בכאב. בזריזות מפליאה רוקנתי אצטבות אחרות עד ששיווי-המשקל נתערער בעיקרו והספריה כולה החלה לנוע כמו על גלי ים. לפתע נידרדרו הספרים מכל עבר, גולשים וקוברים את הכל.

רגליו של הפרופיסור עמדו לידי. הכל נתערפל ככתם מטושטש. עיניו של הפרופיסור נפערו עצובות כעיני סוס־היאור. הוא לא הוציא מלה מפיו. כבר חרץ את גזר־דיני, ובשקט כרע על ברכיו והחל לאסוף את ספריו. נשאתי עיני אל אשתו. פניה המכוערים דממו בתדהמה. בלאט אספתי את ניירותי מעל השולחן והלכתי בעקבותיה אל הדלת. גרם־המעלות היה חשוך, רק אורות קטנים בקעו מן הדלתות. כבר אמרה לסגור אחרי את הדלת, אך אני נגעתי בזרועה ובקול עייף שאלתי:

„מי הוא מר ברין?... תגיד לי הגברת... האם הוא חי?...“

היא קפאה לרגע. רחמיה נכמרו. יצאה אחרי, וסגרה את הדלת. שפתיה לעו בדברה:

מר ברין חוקר גדול היה ואדם שופע אור. אבל היא אינה סוברת שעודנו חי. האם לא כילתה אותו הבצורת? אבל היא זוכרת שגר בקצה העיר, ואף פירשה ידיה והורתה בתנועות קצרות היכן ביתו. חיוך דק נתעוות בפיה. נטלתי את כפה ורכנתי עליה בתודה.

„אחה תלך?“ שאלה חרש.

ניענעתי בראשי.

שמטה את כפה מפפי ושלחה את אצבעותיה שנית אל זקני העבות. אבל הפעם אחזה בו מעט ועיניה מתרוצצות בפליאה.

ד. אצל ברין

מר ברין כתב הערה קטנה וחשובה, ואני חשבתי שכבר מת. אבל גדעון סירותה היושב בביתי סיפר לי שאפשר עודנו חי, והגב' ראופנציר אף הראתה לי את ביתו. בן יש לי שחצה את הכביש ונפל, ומכוננית עברה על רגליו, והוא אינו מכיר אותי. שבע שנים ישבתי בקיסטון אפל וכתבתי עבודה.

סירותה כילה זה כבר לכתוב את עבודתו. ממרתפי הספרייה יצא לו אל ארץ השמש הזאת. שבע שנים שאין מטר על הארץ והאגמים הפכו חרבה צהובה וסדוקה. סירותה יודע את אשר הוא מספר. שבע שנים קמים האנשים בבוקר, השמיים תכלת אחת שאינה משתנית. ואני ישבתי מאחרי תריסים מוגפים, לאור מנורת־שולחן, והזמן נודד מאחרי גבי. אני כתבתי עבודה לפרופיסור ראופנציר.

הלכתי ברחובות המכסים את האדמה היבשה. שמיים שחורים נפרשו על העיר העייפה לגשם, שהמון־האדם פוסע בה הלוך־ושוב כחית־טרף בסוגר. אינם שרים, אינם בוכים, אינם צועקים. כעשבים קמלים הם רוחשים בשדות. שבע שנים הם חשופים לשמש ומתבוננים אילמים בים המלוח הלוחך את החופים. אבל אני אף את גלי הים לא שמעתי, אלא הרכנתי ראש על ספרים רבים להאזין לקולותיהם המזורים של הכהונים המאטארונים הראשונים, שסיגפו את עצמם ועינו את זולתם. אני כתבתי למורי עבודה גדולה.

עתה הוא גוחן לאסוף את הספרים שהפלתי, חשבתי בייאושי. קטן ורצין הוא אוהז בכל ספר, ומחזירו בקפידה למקומו. לא ישקוט עד שיקים בחזרה את ספריתו הנופלת. ובסיימו עם אור הבוקר יביט בעיניו המטורפות אל אשתו העייפה, שעמלה

בשקט לידו. אך את ניירותי הלבנים לא יראה עוד. הוא לא יקרא את אשר כתבתי בשבילו.

הרוח החמה הלכה באשר הלכתי, ולטיפתה צרבה בערפי. הרחובות היו לדרכי־עפר רחבות ומחוקות, כאותן דרכים שהפוחנים המאטארונים היו הולכים בהן, ערומים וצמאים, להשליט את אמונתם. פה־ושם עוד הבליח פנס־רחוב צהוב, אבל הבתים המעטים היו רעועים וחשוכים. כל פסולת העיר הושלכה פה בחפזון. הגעתי אל שוליה המכוערים והמקומטים של הקריה.

דממה מסביב. נשמעה רק פריטת חוטי הטלגרף שנמשכו מכל העיר אל שורה ארוכה של עמודי־ענק. כבר חשתי בנשימתם המחניקה של השדות שנפתחו לפני, שדות־בור חרוכים. באופק עמד גלגל־הירה, שלם ומאיים. הגעתי אל הבית האחרון שהגב' ראופנציר פרשה אליו את כפיה. צריף־עץ חשוך ורקוב, שעצים שרופים נטויים לפניו. לא נראה כי יש בו אדם. העברתי את ניירותי הצרורים מיד אל יד ונקשתי קלות על הקיר. הד רעד בפנים ודמם.

התחלתי ליסוב סחור־סחור, מלטף את הקירות השחורים. מת האדון ברין, התרונגו מחשבות בי, ואני אפרסם את עבודתי בעולם. אך משלחצתי על כף־המנעול והזזתי את הדלת מעט, ניצנץ אור חלש בתוך הצריף. שני חדרים היו שם, מפולשים זה בזה, ובחדר הפנימי דלקה עששית. עברתי בחדר הראשון, האפל והריק, אך משבאתי אל החדר השני, נעצרו רגלי הרועדות. על כיסא שבור באמצע החדר התגנמם לו אדם־נפיל כמו חנוט. צפור־טרף זקנה ומרוטה.

„מר ברין...“ נתלש לבי, „זה החוקר שנתעלם ממני.“

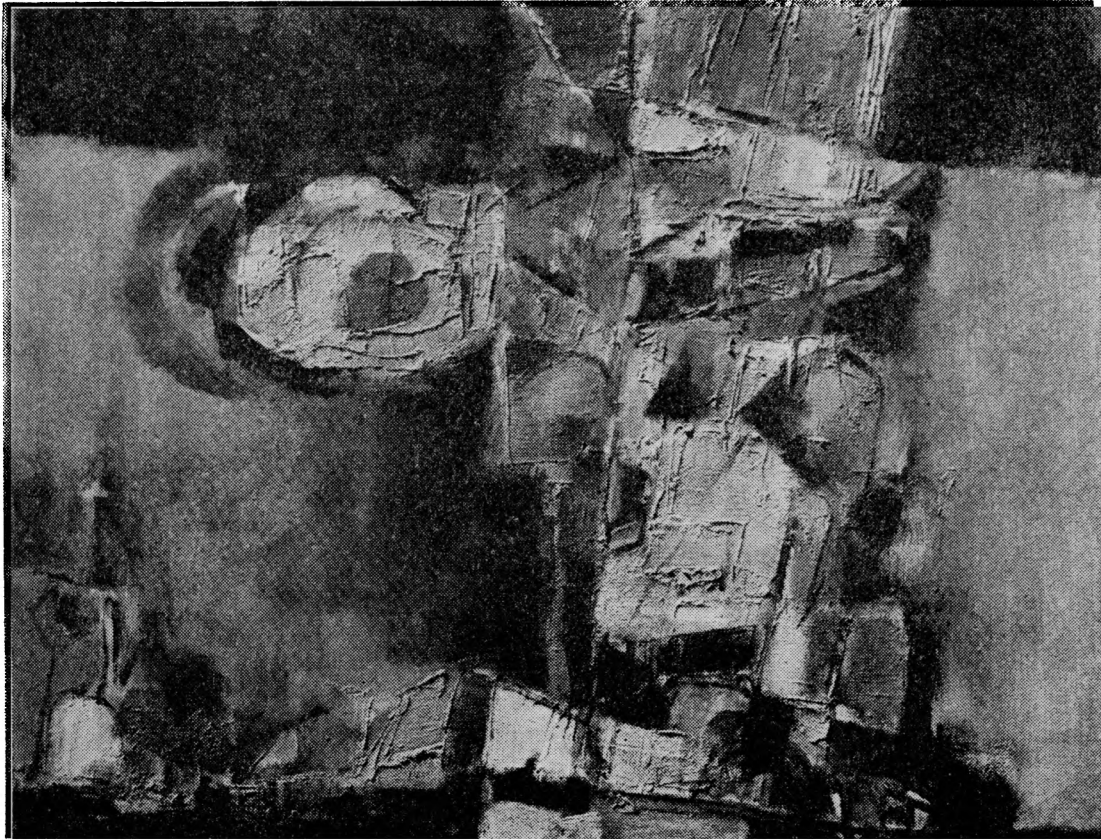
נשימותיו לא נשמעו, אבדו בצעיפים הרבים החותלים אותו. ראשו שמוט על חזהו כאבן לבנה, ורגליו הארוכות פשוטות לפניו. ידעתי שלעולם לא יראה את עבודתי, וביקשתי להניחו בתרדמתו ולהסתלק חרש, אך לפתע נכמרה נפשי על הענק המזונח הזה, המוטל לפני, מכורבל בבגדים ישנים. בלא לזוז ממקומי הרכנתי ראש ולחשתי:

„מר ברין?“

אין תשובה.

„מר ברין...“ חזרתי וקראתי לו מתוך העומק, מאחרי אלפי מסכים. אבל המלים החליקו על הדמות העייפה בלי געת בה, הידהדו בחלל הריק והפכו כתמי־צל על הקירות.

„מר ברין?“ הגבהתי קולי בתחינה. אבל הפנים הסכופים והרוזים שלפני לא זעו. כבר מת, נתערפל ראשי. לפתע הרגשתי לטיפה חמה בידי האוחזת בניירות. נרתעתי. ילד נמוך, שמן וחיוור, שנולד מתוך צללי החדר בלא שהבחנתי בו, היה מתבונן בשקיקות בניירות שבידי, שולח אליהם את כפו הפכדה. העברתי את הניירות לידי השניה, והילד הוריד ראשו בהכנעה. אך אותו רגע חשתי לטיפה בידי השניה. בתדהמה ראיתי ילד שני — נמוך, שמן וחיוור, בצלמו של הראשון — שולח אף הוא יד זהירה אל הניירות. נסוגתי מעט לאחור. השנים נסוגו עמי.

שלמה ויתקין: סולס יעקב (שמן)

חזרתי ונסוגותי, אך הם פסעו חרש בעקבותי, נצמדים אילמים משני צדדי ועיניהם הבולטות לטושות אלי. נפוחים בבגדי-חורף עבים וארוכים, שריח עיפוש-של-עוני עולה מהם.

הגבהתי את הניירות כנגד לבי למלטם. חיוך רופס נקרע בשפתותיהם ופניהם נעשו הביבים-עצובים. כאיש אחד הושיטו את כפותיהם אלי ולימלמו: „אדון, יתן לנו נייר... יתן נייר“, ובידיהם הרפות ביקשו לחטוף את העבודה.

דחיתי אותם בבעתה מעל פני, אך הם נתלו בי, רפיפים וחמימים. הדפתי אותם בחזקה. אחד נפל ככדור-גומי אטי וגדול, אך מיד קם ומחה את ידיו וחזר והתנפל אצלי. הם התחננו, מלטפים את ידי ודבקים בגופי, מהגים בכבדות: „יתן לנו פיסת-נייר... פיסת-נייר אחת“.

אט-אט הצליחו לרחוק אותי אל החדר הראשון, האפל. הלמתי באגרופי על מפלי בשרם הרך, אך הם רק כפפו ראש בכאב ונשקו את ידי המפה, כשהם חותרים, עקשנים ועבים, אחר הניירות. משראתי שעוד מעט יחטפו ממני את הניירות, תלשתי את העמוד הראשון, שנשא רק את כותרת העבודה ואת שמי שלי, ונתתיו לאחד מהם. מיד הרפו ממני וקדו בתודה, כשני סריסים קטנים. בעל-הנייר קיפל את הגליון בזריזות ובדייקנות שאינן מתאימות לגופו המסורבל, קרעו ונתן את מחציתו לאחיו השוקק. עתה לקח כל אחד את מחצית הגליון שבידו וקיפלו שקדנית קיפולים הרבה. רגע קט עבר ובאימה ראיתי איך הפך הגליון שני עננים לבנבנים של פתית-נייר שהפריחו השנים ברישעות. חיוך של אושר לצה האיר את פניהם החיורים. הם שבו אלי, ופניהם החביבים-העצובים ביקשו עוד.

אני ראיתי את האיש המוטל על כסאו, ענק דומם באורה העכור של העששית. גחנתי אל הילדים ושאלתי בלחש: „זה מר ברין?“ הם הביטו איש אל אחיו בערמומיות. אחד מהם החל לרחוש: „יתן האדון פיסת-נייר לילדים המסכנים... אנחנו נגיד הכל...“ תלשתי את העמוד האחרון, שבו רשימת הספרים, כמו שעשו לגליון הראשון כך עשו לגליון הזה, ולאחר רגע נמוגו פיסות-הנייר באפילה. הם חייכו אלי, מטומטמי-נצחון.

„זה ברין...“

חזרו ופשטו ידיהם, ובקולם שוב רעד פזמונם. „אתם של ברין?“ הושטתי להם גליון-נייר נוסף. הם חטפוהו מידי, וכשהם עוסקים בקריעתו לגזרי-גזרים נהמו בינם לבין עצמם:

„לא... לא... לא...“

ואחד מהם אף קרב בידידות אלי, פרש כפותיו השמנות כנגדי ואמר: „אנחנו בנים של ראו... פנ... ציר...“ ברפות מפתיעה הגה את השם. וכי מעולם לא ראה את אביו התקיף? תפסתי אותו בחזקה, אבל הוא התפתל מיד, שמן וחלש, על הארץ, מעווה כנגדי את פניו: „ירחם אדוני... ירחם ויתן נייר...“, וחמק והצטרף אל אחיו, שפירכר סביבי להצילו, השנים הודרו והלכו אל החדר השני, אל מר ברין.

עלו על שני שרפרפים קטנים שנועדו להם, עמדו משני צדדיו, גחנו אל אנניו הנפולות וצווחו: „ברין! ברין! אדם בא לכאן. אדם!“
הלכתי אחריהם ונעמדתי לפניו.

מתוך מצולה ערפילית התעורר. הרים את ראשו השב ופקח עיניים כחולות ומאירות אל השנים שעמדו אצלו. הם נסמכו אליו, הרכינו ראשיהם, ושותקים כבשו פניהם בכתפיו. שתי ידיו הגמלוניות נשלחו אל הראשים הסגלגלים, ללטפם ביד רכה, העביר מבט פרוץ נכחו ועיניו רעדו בעגמומית רכה. אפשר ראה אותי כמו כתם מטושטש. קרבתי אליו. הוא תלה בי את ראשו באימה.
„מר ברין...?“ לחשתי.

הוא ניענע בראשו, מבולבל. אך עיניו האירו כשמיים עמוקים ורוגעים. שני התאומים הרימו את ראשיהם המתרפקים אצלו ומקשיבים הביטו בצרור הניירות שבידי. דממה. באור העששית נפרש צלי והיה אף הוא לענק.
„אדוני כתב קונטרס על הכוהנים המאטארונים הראשונים...?“

הוא לא הבין דבר. רק חייך כנגדי בפה חסר־שיניים, אומלל ונפחד.
„על אכזריות כוהני מאטארוניה...“ קראתי בקול רם, וקולי הרעיד את הקירות המלוכלכים והערומים. האיש הגדול השח ראשו בבהלה. הילדים צחקו את צחוקם החרשי, וליטפו את כתפיו באהבה. קרבתי אליו. קולי גווע כמו צפור בכלוב.
„הערה קטנה על המלכות המאטארונית...“

אבל האיש לא ענה. רק עיניו הנבעות תעו מסביב. הילדים כבר שבו ושלחו את כפותיהם, אורבים לניירות. סתרתי בכל כוחי על הידיים המושטות. הם הרתיעו בכאב, לוקקים את כפותיהם המופות.

„תן, אדון, פיסת־נייר... הילדים מסכנים...“

ופנו אל ברין ולחשו באזניו:

„יש לו נייר, ברין, יש לו נייר, שיתן נייר.“

הוא ליטף את שערותיהם המעטות. הסב אלי את ראשו. שתי עיניו היפות האירו בצמאון כחול וחוק. הוא חייך במבוכה, ובקול חלש אמר:
„יואיל האדון בטובו ובחסדו לתת לילדים המסכנים נייר.“

ושמט ראשו על לבו, כלוחש סוד חשוב.

„את כל הפסולת שורפים פה. ואין פיסת־נייר בשביל הילדים האומללים.“

„הילדים האומללים“, חזרו השנים אחריו.

בידיים קודחות קרעתי שני דפים מן ההקדמה ונתתי להם. עתה גחנתי עליו, ובשפתי חזרו ובכו המלים:

„אדוני כתב קונטרס חשוב על המלכות החרבה של המאטארונים.“

עכשיו שמע. נבהל הרים את ראשו, כמו ביקש להרחיק מעליו את המלים. עיניו המאירות פירפרו. „זה היה לפני שנים רבות“, גימגם בהתנצלות ואחז ראשו העייף בידי. התאומים עמדו קשובים ונפעמים, כדרך ילדים שאינם מבינים. על קדקדיהם

היו תקועים שני כובעי־נייר שכבר הספיקו להתקין משני הגליונות שנתתי להם. מר ברין גישש אחרי: „מי אתה, אדוני?” מילמל בפחד. עתה ראיתי שסומא הוא, ועיניו היפות אינן רואות דבר. כל פחדי היה לשווא. לחינם העליתי את חמתו של מורי. אין לי אלא לשוב ולבקש מחילה. אבל קרבתי אל הפנים החרבים ואמרתי:

„שבע שנים כתבתי על העינויים ועל הסגפנות של כוהני מאטארוניה. ועכשיו סיימתיו.”

הוא ניענע בראשו לאות כי שומע הוא את דברי.

„זה היה לפני שנים רבות”, חזר והתגונן.

אך אני לא הרפיתי ממנו, מיואש וקודר.

„בנוכות הערה קטנה כתבתי הכל.”

הוא פחד מפני, גדל־אברים נצמד למקומו.

„זה היה לפני שנים רבות”, חזר אין־קול על פזמונו. אבל אני הטחתי אל תוך עיניו הכבדות:

„אבל את הספר לא קראתי. איש אינו יודע עליו.”

הוא פרש כפיו בייאוש, מטה ראשו כדרך הסומים ומקשיב בתשומת־לב נרגשת. נראה שלא הבין את כל דברי.

„יתן לי קונטרס אחד משלו, למען אקרא בו”, לחשתי. „אני אשב עוד שבע שנים. אלמד, אמחק, אתקן ואוסיף. אני אזכיר את שמו ברבים. יתן לי את ספרו.”

עתה ששמע את בקשתי רפתה הקשבתו הנדהמת. הוא הניח את אצבעו הארוכה על מצחו. כמי שמבקש לזכור. אחר אמר בקול רפה:

„הילדים האומללים קרעו את כל הדפים. הילדים.”

ושוב גחן עלי בכל גופו הארוך, כמספר סוד חשוב:

„את כל הפסולת שורפים, ואין פיסת־נייר נותרת בשביל הילדים. הפרופיסור הטוב אינו שולח לכאן אלא מזון ובגדים. אבל צעצועים אין להם. גלמודים הם.”

לפתע באה תנועה באבריו השרועים. ליקט את עצמותיו וקם ומילא את החדר בקומתו הנישאה. כפף עצמו ורכן מתחת למיטה פרועה ועבשה שעמדה בפניה, פישפש הוציא כריכות רבות של קונטרסים, בדמות הקונטרס שרדפתי אחריו בספרייתי של ראופנציר. פשטתי את ידי וחטפתים ממנו. כולם ריקים היו. בניו של הפרופיסור טרחו לתלוש הכל. עתה התבוננו בי במבטם החצוף, מגרדים בצפרניהם את הכריכות. „הם לא הותירו”, צייץ, ענקי ועלוב, ועיניו הסומות רועדות. ושוב ראיתי בתדהמה איך הוא מצטודד אלי לחזור ולספר את רעיונו האווילי:

„את כל הפסולת שורפים פה. וכי מה היה להם לעשות?”

שני הילדים לא יכלו עוד להתאפק, ניגשו אל ברין וחיבקו את רגליו בגפיהם הכבדות.

„נייר! נייר!” זעקו אליו חרש מעומק ישותם האטומה.

הוא החל לגשש דרכו אלי. עיור ופעלתני. אחו בי, מישש את פני, ליטף בשמחה את זקני. אחר משך ברוך את הניירות מבית־שחי ונתנם לילדים. „הרי יש לך העתקה שניה“, חייך בערמומיות שוטה. התאומים גדהמו משיפעת הנייר שהעתיר עליהם. פרשו זרועותיהם לשאת את הניירות המתפורים, ובמצעד מחול שיכור פרשו עם שללם לקרן־זווית, כשני כלבים מפוטמים. כף־ידו של ברין עדיין אחזה בזקני. „האשה המתה ביקשה שאיטיב עמם. כל הזמן באה היא אל חלומתי“.

אור העששית הדועך החשיך את עיני. לא ראיתי לפני אלא את עיני הפקוחות כעיני מכשף. הוא נשען עלי ומשכני אל הפתח. הלכתי באפילה כבתוך חלומותיו העכורים, חלומות סומא ישיש. הוציאני אל אור־הירח והעמידני מול המרחבים. כל הזמן היה תופס בכנף מעילי, כילד מגודל. זכרתי את גלי הספרים המכסים את קונטרסו, הפכוש במעמקי הספרייה. קולי נשבר בתקוה אחרונה.

„מה כתוב שם? מה אמרת שם?“

הוא נחרד. עיניו נמלאו דמעות.

„איך אפשר לדעת? הכל פרח מראשי לאחר שמתה...“

באוור הידהד שקט נצחי. כמו נהמת תנור הגיעה רחישת הים ממרחקים. מן הצריף נשמעה שירתם הדקה של התאומים, שהיו מפשפשים בכבודות בעבודתי. דוממים עמדנו זה ליד זה. עייף הייתי, ראשי הרטיט משישות. שבע שנים לא עזבתי את חדרי, היום הלכתי עד קצה העיר. ברין שמט את ידו האוחזת בי. שפתיו נפרמו במבוכה.

„מהיכן באת?“

„מן המלחמה“, עניתי בלא לחשוב.

הוא חייך לעצמו. דומה שלא שמע את תשובתי. צנח לו בלאט על המדרגה שלפני הצריף, השתרע מלוא אורך קומתו, מניח את ראשו על הסף. „גם אותך הוא רומס?...“ מילמל, ועצם עיניו בתרדמת־פתאום.

בעומק החדר התלקחה אש. התאומים הלכו זה אחר זה במחול־שדים, שרשרות ארוכות של נייר בוער נגררות אחריהם. הצריף השחור להט מחוס. ראשו של ברין היה מוטל לרגלי, ועיניו עצומות. אמרתי לעצמי: עתה הגיעה השעה ללכת — אבל רגלי לא נשמעו לי. מר ברין פשט לפתע את ידיו לתפוס את החוס שהתפשט סביבנו. ידיו נתקלו בי. הוא פקה עיניו, הישירן אלי, תמה למצוא אותי לידו. פיו נקרע בעצב, מעורר רחמים.

„מתי יירד גשם? כלום יודע אדוני?“

ולא ביקש את תשובתי, אלא חזר לשנתו ובת־שחוק בלומה על שפתיו. אפשר כבר ראה את חלומותיו. אמרתי לנפשי: עתה אניה אותו ואחזור אל ביתי. ידי היו ריקות.

ברחובות יקדו האנשים בשמחה שגעונית, והנשים הנחשפות נישאו על כפיים. דומה היה עלי שראיתי את גדעון סירותה מהלך נמרצות בקרן־רחוב. ביקשתי לרדוף אחריו, אולם לא עצרתי כוח.

ה. בחשיכה

בביתי היתה אפילה: יחיד הלכתי בחדרים ואור־הירח נשפך אלי מחלון אל חלון. באתי אל קיטוני והתישבתי ליד השולחן. האשה־המשרתת סידרה את הספרים זה על גבי זה ופתחה לרווחה את החלון. מנגד נגלתה הגבעה הקטנה, חרבה ואפולולית. החלקתי באצבעותי על מנענעי מכונת־הכתיבה השוקטת. השולחן היה ריק, כמו שדה קצור. המלאכה תמה. לפתע פילחתני הדרה. עיני תרו לשווא אחר הניירות הלבנים. הפכתי את ספרי, בחשתי במיטתי. ההעתקה השניה והאחרונה לא היתה פה.

צעקת־כאב נתמלטה מפני.

רצתי אל המשרד החשוך של האיש סירותה, התרוצצתי בו, הופך את כיסאותיו. ההעתקה לא נמצאה. הוא שרף אותה, חשבתי בבעתה, ועל ברפי נפלתי והתחלתי לזחול על הרצפה בין בדלי סיגריות מושלכות, בתוך האפר. משקפי נפלו מעיני ונשברו. גחנתי להרימן ואצבעותי נפצעו בשברי הזכוכית. מופה־סנורים ומיואש התנפלתי על ארון־התיקים, המבהיק כשיש, והוצאתי את המגירות ממקומן. באור־הירח הרחוק ראיתי את הניירות הלבנים, שגדעון סירותה פיזרם בין התיקים, לפי מפתח בעלם, הידוע לו. נייר אחר נייר, כך משיתי בחזרה את העבודה, אל ידי העייפות. העמוד הראשון בא לפני ואני קירבתיו אל עיני קצרות־הראי. שמי היה מוטל שם. דבר לא נשתנה באותיות הקטנות.

דמות אפלה יצאה ממעמקי החדר.

„זה אתה, אדוני, שצעקת?”

קולה החם של האשה־המשרתת.

„כן. חיפשתי את ההעתקה האחרונה שלי.”

„ומצאת?”

„כן.”

אור־הירח נפל על כפות־רגליה הלבנות, החמימות. היא עמדה שקטה, אי־ניע.

„האשה... הגברת... היכן היא?” גימגמתי.

לא ענתה. עיניה ברקו בחשיכה. אצבעותי מלאו דם, ואני נתתי בפני. היא קרבה אלי. עתה ראיתי את צווארה הרך והחשוף. טיפות זיעה התגלגלו על פני הסמוקים. עיניה נכמרו אלי.

„פצעת את עצמך?”

שלחתי את ידי השרוטה אל לבה והלכתי אליה. היא נסוגה לאחור.

„לא, אדוני. די, אדוני. כבר נגמרה העבודה.”

ומילטה עצמה והלכה בלא־קול, ואני מתגולל באור הצהוב הנשפך מן השמיים.

נפלתי על המיטה הרחבה, ואת דם אצבעותי הספגתי בבגדי. פרמתי את חולצתי ושמתי על בשרי את הניירות שנאספו בחזרה. רכסתי את חולצתי. עתה רווח לי. אט־אט התפרבלתי באברי, חובק את כתפי המתכנסות לנוח. אילם רבצתי ועיני

פקוחות באפילה אל החלון הפתוח. בהילת הירח המתוק, בתוך מערבולת האור המתפורר, בין מסכי השמיים, ראיתי דרך לבנה וחרבה. שם נרדמתי. צחוק אשה העיריני. בתוך חלום רחוק, מזמנים שחלפו. מלילות המדורות בכבישים, בין שיירה לשיירה. בוואדיות הירוקים, נוטפי המים והדם. הצחוק שאהבתי, שכילה את נפשי.

פקחתי את עיני. בחדר עלטה עמוקה. הירח כבר שקע. מן הלילה זרמה רוח חדשה וקרה, והווילונות הגבוהים התנועעו כפתנים לבנים. במשך התרדמה שנפלה עלי נשתנה החדר כליל, כאחרי מהפכה. המפות הוסרו מן הקירות, שולחן הכתיבה נעלם ממקומו. ארון־התיקים התפרק כליל וכל תיקיו נלקחו. בפינת החדר עמדו מזוודות ארוזות למסע, ולידן ראיתי את גדעון סירותה ואשתי רכונים ומאירים בפנס קטן על מפת־דרכים, כמו שהיינו נוהגים בימי המלחמה בשיירות כבויות־הפנסים. אשתי לבשה בגדי־מסע מרובי־כיסים־ואבזמים. שערותיה הצהובות נצצו באפילה. כפעם בפעם היו ידיהם משתלבות זו בזו, והוא היה לופתה ומנשקה עד שנעצמו עיניה מתוך סחרחורת. דמעות חנקו את גרוני, אבל עיני היו יבשות. הניירות רישרשו על חזי. שוב לא ביקשתי דבר. הם הרגישו שהתעוררתי. כיבו את האור הקלוש, חי־שֶׁקֶל קיפלו את המפה, ובאו יחדיו אצל מיטתם שכבשתי. נעמדו חרש לידי, ולפתע זרקו עלי אלומת־אור מהפנס שהיו משתעשעים בו. הרמתי ידי לכסות על עיני הסדוקות. אשתי צחקה בלא קול. „את זוכרת אותו”. לחש לה גדעון סירותה כאילו לא שכחתי לפניו. „שבע שנים נסגר בקיטון. עכשיו הוא הולך למות”. היא רכנה עלי. לא אמרה דבר. כאילו זר הייתי. הציצה בשעונה, עצובה, קלה ויפת־תואר. נשכתי את שפתי בשביל שלא אוציא מלה. גדעון סירותה הלך ונטל את המזוודות. כל הזמן היתה האשה ליד מיטתי, מאירה עלי, ועיני בתוך אלומת האור. סירותה ניגש אליה, נגע בזרועה, והיא פנתה ללכת עמו. הם נדמו כמבוסמים, כהולכים אל אבדון. פשטתי ידי. גדעון סירותה הרגיש בי. חזר ולחש, ועצבות בקולו:

„רוח באה... רוח של גשם אולי. אנחנו עוברים אל הוואדיות החרבים. אולי יבואו מים. נמתין שם. ראיתי שלקחת בחזרה את עבודתך. למה? אנחנו היחידים שיכולים לתת לה פירוש”.

הוא מחה את דמעותיו ששנאתי כל־כך, ואמר חרש:
 „אתה יודע שלא בשבילה, אלא בשבילך. מפני שהצלת את חיי במלחמה...”
 יצאו ונעלמו בחשיכה.

ו. רוח

שוב אני נרדם, ובחלומי אני שומע גשם. אבל כשאני פוקח את עיני רואה אני רק שמיים בהירים וצלולים. כל הזמן ניבט אלי מישוהו בתוך שנתני. אני יודע, ואיני מעז להסתכל בו. אבל בין שמורות־עיני הוא מרפרף. בפינה הוא יושב. חיוור, צנום, בגדיו ארוכים ושחורים. ילד כבן שבע, פניו תמוכים בכפותיו, עיניו הנעוצות

בי מבוהלות כשל חיה קטנה. אבל אין הוא זו ממקומו. שבע שנים הוא מתבונן מאחרי גבי. צמרמורת של קור עברה בגופי. אספתי את רגלי, מכווץ ועיף. „זה אתה?“ שאלתי אפל.

הוא לא ענה. לרגע אבדה דמותו בחשיכה.

„זה אתה...“

ביקשתי לקרוא בשמו, אך שפתי נעו ריקות ויבשות. רק רוח ייללה מעומק הלילה. לא זכרתי את השם שנתתי לו. הוא לא זע. האם היה מקשיב? עצמתי את עיני. לפתע שמעתי ממרחקים את לחישתו. „הגשם יבוא“. זקפתי ראשי. הכורסה היתה ריקה.

„גשם יבוא... גשם יבוא...“ שמעתיו ממלמל לעצמו בעלטה, פוסע ומדדה על קביו ויוצא, שמעתיי הד נקישותיו בחדרים. הדלת החיצונה נפתחה. הוא צלע במדרגות. גשם יירד?

בעיניים קרועות מתוך שינה הלכתי אל החלון. השמיים חלקים מאופק אל אופק, וכוכבים גדולים ודהים תלויים פה ושם ברקיע האטום. הגבעה הצחיחה עמדה שם קרובה עד להושתת־ידי, ושירטוטיה הדים וברורים. העיר היבשה כבר כתבה. לא נותרו אלא אורות אדומים ספורים, שריפרפו באוויר כטיפות־דם אחרונות. בכל היקום הזה היתה מרחפת רוח אחת וחזקה, מתחבטת על קירות השמיים, ונהמתה — ילל־אדירים חנוק באֶזני. צינה פירפסה בי. הגיעה שעת בוקר?

הילד, צולע על קביו, יצא מן הבית ונעמד קופא באמצע הכביש השומם, כמצפה למשהו. נעצתי עיני בכביש־האספלט ובדמות הילד הברורה עליו, ודומה היה שכבר ראיתי אי־פעם בזכרון־עבר סתום ומפחיד את אותו הילד העומד כך, חסר־ישע, באמצע הכביש. מה הוא עושה שם? נשאתי את עיני הערומות אל השמיים הקשים, הבהירים. באופק נתקדרה פיסת־רקיע.

פרצתי בחדרים, בעד הדלת הפתוחה, ויצאתי אל הכביש, אליו. תוך כדי מרוצתי נפלו הניירות שעל גופי והתפזרו לרגלי, לרגליו. גחנתי ואספתים. משהזדקפתי ראיתי שבכל מעגל האופק נתהבהבו ברקים שקטים, כאותות של יד נעלמה. הרוח גברה. כמו עשרות מרכבות נעלמות עברונו ביעף, שוטפות לאורך הכביש. הרוח צלבה עצמה, מתעתעת. הפעה של סבל עיקמה את פיו של הילד העומד בהיר על מקומו. הוא הושיט ידו אלי, תובע בלא־קול את העבודה. אני גותן לו. ידיו הקטנות אוחזות ברפיון. הוא מבקש לקרוא את העבודה פה, באמצע הכביש. נשען על קביו הוא מעלעל, עמד־עמוד, וכמו מחולשה בשמטים הגליונות מפותיו ונסחפים בזה אחר זה, לבנים ובודדים, עם הרוח העוברת בלא־חשך על־פני הכביש. „מה כתוב פה. מה כתוב פה“, היה מדבר אל עצמו.

אני אינני זע ממקומי. מבין חגווי הסלעים שבגבעה פרצו צפרי־ליל פראיות, וכל הגבעה נמלאה משק כנפיים מטורפות. שחור־השמיים הפך אָפר. אבל הכוכבים לא נעלמו. הניירות האחרונים מתעופפים מתחת לעיני.

מתי יירד גשם? כלום יודע אדוני?